

OBVEZNA VPR

1. Ekonomska sociologija analizira več vrst kapitala. Razumevanje katerih oblik kapitala nam pomaga razumeti ekonomsko dogajanje? Uporabite dela Colemana in Bourdieuja pri argumentaciji. Ali se strinjate z Bourdieujevo oceno, da je kulturni kapital pomembnejši za ohranjanje družbene strukture od ekonomskega kapitala? Kakšno vlogo po J. S. Colemanu ima socialni kapital pri ustvarjanju človeškega kapitala?

Za razumevanje ekonomskega dogajanja se moramo po Bourdieuju opreti predvsem na razumevanje socialnega in kulturnega kapitala, medtem ko Coleman izpostavlja predvsem socialni in človeški kapital.

Bourdieu pravi, da se kulturni (utelešen, materialni, institucionalni) in socialni (socialne obveznosti, zveze) kapital lahko spreobrmeta v ekonomski kapital, predvsem pa opozarja, da kulturni in socialni kapital nista neodvisna od ekonomskega - da je vse tri treba obravnavati kot vsaj deloma povezane.

Bourdieu pravi, da je kulturni kapital oblika vlaganja v sebe, obstaja pa v treh oblikah: v utelešeni, objektivizirani in institucionalizirani obliki. Pravi, da ekonomisti delajo napako, ker pri preučevanju investicij v izobraževanje upoštevajo le monetarne investicije in profite in jih ne povezujejo s celotnim spletom izobraževalnih strategij in sistemom reprodukcijskih strategij. Socialni kapital pa po Bourdieuju predstavlja mreža zvez, poznanstev in odnosov, ki jih lahko posameznik mobilizira. Izpostavlja medsebojno odvisnost ekonomskega kapitala od socialnih izmenjav.

V glavnem se strinjam z B. tezo. Kulturni kapital, je namreč kapital, ki ga ni mogoče pridobiti na hitro, je kapital, ki se 'v človeku' akumulira iz generacije v generacijo, praviloma nezavedno. Je najbolj prikrita oblika prenašanja kapitala. Predvsem pa sam izobraževalni sistem reproducira družbeno strukturo s tem, da nagrajuje tiste z visokim kulturnim kapitalom in s sankcioniranjem dednega prenosa kulturnega kapitala.

Coleman meni, da igra socialni kapital pomembno vlogo pri ustvarjanju človeškega kapitala in intelektualnem razvoju otroka oziroma da je človeški kapital staršev za otrokovo izobrazbo nepomemben, če se ne dopolnjuje s socialnim kapitalom, utelešenim v medsebojnih odnosih. Osredotoča na vlogo družine in skupnosti v ustvarjanju človeškega kapitala v bodočih generacijah – v otrokovem intelektualnem razvoju in izobraževanju. Pravi, da na otrokov razvoj vpliva človeški kapital njegovih staršev, vendar samo, če se prenaša skozi ustrezne odnose med starši in otroki.

2. Pojasnite koncept umeščenosti. Kateri avtorji prispevajo k razlagi koncepta? Kako Granovetter uporabi koncept umeščenosti pri razlagi zaupanja in prevar v ekonomskem življenju, kako pa pri analizi Williamsonove argumentacije izbire okvira ekonomskega dogajanja (trg/hierarhija)?

Ljudje se ne odločajo kot atomi zunaj socialnega konteksta niti se v celoti ne podrejajo družbenim scenarijem. Njihovo delovanje je umeščeno v mreže medosebnih odnosov – šele na osnovi tega je mogoče razumeti vsako vedenje, tudi ekonomsko. Ni dovolj samo poznavanje splošno sprejetih (prevladujočih) družbenih norm ali sklepanje na posameznikove individualne koristi – da bi razumeli vedenje, je treba poznati konkretno socialno situacijo oz. medosebne odnose.

Weber, Durkheim, Marx, Parsons. Ključni avtor je Polany, izhaja iz tradicije ekonomske sociologije, ki kritizira samozadostno ekonomsko teorijo in poudarja, da je ekonomija del večje institucionalne strukture (npr. Weber, Durkheim, Marx). Granovetter pa koncept umeščenosti uporablja bolj specifično

oz. v ožjem pomenu: da se ekonomsko delovanje odvija mrežah družbenih odnosov, ki sestavljajo družbeno strukturo.

Zaupanje in prevare po Granovettru: Pojav prevar ovira generalizirana morala, vendar jih ne preprečuje. Tveganje izgube ugleda je tudi pomemben dejavnik, zaradi katerega se mnogi odločajo, da bodo igrali pošteno. Vendar se na to ne gre zanašati. Poleg splošnih moralnih načel in nevarnosti individualnih tveganj na pojav goljufij vplivajo konkretni medosebni odnosi in strukture oz. mreže: če te generirajo zaupanje, s tem zmanjšujejo možnost prevar.

Williamson pojasnjuje preprečevanje oportunitizma in goljufij v ekonomiji in obstoj sodelovanja in reda, urejenosti s hierarhično integriranostjo podjetij. G. s konkretnimi primeri dokazuje, da sta red oziroma nered v veliki meri odvisna od medosebnih odnosov in omrežji med podjetji in znotraj njih. Trdi, da so ta razmerja pomembnejša kot pa organizacijska oblika.

Kot primer navaja npr., da se poslovni spori pogosto urejajo brez sklicevanja na pogodbe oz. zakonsko sankcioniranje. V kupoprodajnih razmerjih ali v razmerjih t.i. kvazipodjetij je pogosto odločilno poznavanje (potencialnega) partnerja, zaupanje vanj in pristnost odnosov med partnerji, ki se razvijajo v dolgotrajnem sodelovanju.

G. trdi, da W. pretirava z oceno učinkovitosti hierarhične organiziranosti saj informacije o delavcih učinkovito potujejo tudi med podjetji in ne le znotraj podjetja: ker obstajajo osebne povezave med zaposlenimi v podjetjih, ki poslovno sodelujejo.

NEOBVEZNA VPR

Definirajte področje proučevanja ekonomske sociologije (upoštevajte tradicijo na kateri disciplina gradi in novejša področja interesa; omenite pomembnejše avtorje in koncepte) in pojasnite razlike med ekonomskim in sociološkim proučevanjem ekonomskega dogajanja (metodološki pristop, cilji).

Ekonomska sociologija proučuje ekonomske fenomene s sociološke perspektive. To pomeni, da pri proučevanju produkcije, distribucije, menjave in porabe dobrin in uslug izhaja iz socioloških konceptov in pojasnjevalnih modelov in se osredotoča na sociološke variable. Izhaja iz predpostavke, da je ekonomija integralni del družbe, družba je temeljna referenca sociološkega pristopa.

Novejša področja ES: analiza finančnih trgov, potrošnja, osebna skrb, neformalna ekonomija; hierarhija trgov; organizacijska kultura in pomen osebnih vezi in socialnih omrežij; reprodukcija neenakosti, še posebej spolnih; ekonomska dejavnost v gospodinjstvih; vloga kulture v ekonomiji.

Durkheim; pozneje Schumpeter, Polany (avtor koncepta umeščenosti; pozneje so mu bili blizu Marx, Weber, ekonomska zgodovina in ekonomska antropologija), Parsons.

Marx, filozof, je analiziral kapitalistično izkoriščanje (ki je sociološki koncept) in poudarjal pomen razrednega boja v zgodovini. Shematično bi njegov pogled na kapitalistično ekonomijo prikazali takole: Delo ustvarja dobrine, ki se jih na trgu menjava za denar; denar se preko menjave spreminja v kapital, kapital pa generira naraščanje izkoriščanja, revščino in razredni konflikt.

Durkheim je trdil, da bi v središču družbe morala biti morala ne ekonomija. Nasprotoval je ekonomističnemu pogledu na človeka kot razumskega egoista in dokazoval, da delitve dela ne moremo pojasnjevati samo ekonomsko - funkcija delitve dela je vzpostavljanje kohezivnosti in solidarnosti v modernih družbah.

Weber: poudarjal je zvezo med družbenim redom in ekonomijo, vlogo pomena v ekonomskem delovanju, opozarjal, da materialni interes ni edino vodilo človekovega ekonomskega delovanja, izpostavil je moč kot pomemben element menjave.

Ekonomsko vs. Sociološko proučevanje ekonomije: Sociološki pristop uporablja različne metode, tudi zgodovinske in primerjalne, podatke pa praviloma priskrbi raziskovalec; ekonomistični pristop temelji na matematičnem modelu, uporablja pa uradne podatke. Cilj sociološkega pristopa je opis in razlaga ekonomskih pojavov, ekonomističnega pa napoved in razlaga.

Kako Polany razume odnos med trgom in družbo?

Polany opozarja, da je trg sistem, ki je družbeno umeščen, in da ekonomije ne bi smeli enačiti s trgom. Ekonomski sistem razume kot funkcijo družbenega. Pravi, da se tržna ekonomija lahko razvije šele v tržni družbi.

Polany trdi, da se šele v 19. stoletju oblikujejo družbe, ki jim gospoduje trg, družbe, kjer se zdi trg najpomembnejši družbeni sistem, človek pa bitje, ki ga vodi sebični materialni interes.

Dokazuje, da je samoregulativni trg ideja iz prve polovice 19. stoletja, uveljavila pa se je v Angliji zato, da bi omilila uničujoče posledice zakona, ki je preprečeval mobilnost delovne sile. Opozarja, da so bili visoko razviti trgi pred 19. St. (npr. v merkantilizmu) podvrženi kontroli centralizirane administracije, ki je spodbujala samooskrbo na ravni kmečkih gospodinjstev in 'države'. Regulacija in trg sta bila povezana. V fevdalizmu in cehovskem sistemu sta bila npr. zemlja in delo zaščitena in nista bila podvržena komercializaciji.

Ideja samoregulativnega trga je bila pravo nasprotje dotedanjemu razvoju: v sistemu samoregulativnega trga je na trgu naprodaj vse, tudi delo; zahteva institucionalno ločitev družbe na ekonomsko in politično sfero in podreditev družbene substance (torej tudi ljudi) zakonom trga.

Opozarja, da so že v poznem 19. stoletju opozarjali na uničujoče učinke samoregulativnega trga in ga poskušali omejiti. To ni uspelo, posledice je bila družbena destabilizacija, posredno pa prva sv. vojna in vzpon fašizma. Trdi, da je za družbo pogubno, če zgolj načelo trga kroji usodo ljudi in okolja: ljudje, oropani zaščitnega delovanja kulturnih institucij, postanejo žrtve nasilja, zločina, lakote; degradira se okolje, zmanjšuje se možnost proizvodnje hrane in uničuje surovine.

Kako ekonomska sociologija lahko prispeva k razumevanju trgov? Omenite avtorje in koncepte, ki so pri tem uporabni. Na katere dimenzije trga opozarjajo?

S katerimi argumenti (in primeri) N. Fligstein pojasnjuje zgrešene predpostavke o razvoju ameriškega kapitalističnega gospodarstva?

Kako A. Smith vidi razmerje med delitvijo dela in razvojem trga?

Pojasnite koncept ekonomskega delovanja po Webbru.